

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (suurkoda)

12. märts 2014*

ELTL artikkel 20, ELTL artikli 21 lõige 1 ja ELTL artikkel 45 — Direktiiv 2004/38/EÜ — Õigus vabalt liikuda ja elada liikmesriikide territooriumil — Soodustatud isikud — Liidu kodaniku pereliikmest kolmanda riigi kodaniku õigus elada selle liidu kodaniku kodakondsusjärgses liikmesriigis — Liidu kodanik, kes elab oma kodakondsusjärgses liikmesriigis — Kutsealane tegevus — Korrapärased käigud teise liikmesriiki

Kohtuasjas C-457/12,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Raad van State (Madalmaad) 5. oktoobri 2012. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 10. oktoobril 2012, menetlustes

S.

versus

Minister voor Immigratie, Integratie en Asiel,

ja

Minister voor Immigratie, Integratie en Asiel

versus

G.,

EUROOPA KOHUS (suurkoda),

koosseisus: president V. Skouris, asepresident K. Lenaerts (ettekandja), kodade presidendid R. Silva de Lapuerta, M. Ilešič, L. Bay Larsen, A. Borg Barthet ja C.G. Fernlund, kohtunikud G. Arestis, J. Malenovský, E. Levits, A. Ó Caoimh, D. Šváby, M. Berger, A. Prechal ja E. Jarašiūnas,

kohtujurist: E. Sharpston,

kohtusekretär: vanemametnik M. Ferreira,

arvestades kirjalikus menetluses ja 25. juuni 2013. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades kirjalikke seisukohti, mille esitasid:

— S., esindaja: G. G. A. J. Adang,

* Kohtumenetluse keel: hollandi.

- G., esindaja: *avocat* E. T. P. Scheers,
  - Madalmaade valitsus, esindajad: C. S. Schillemans ja C. Wissels,
  - Belgia valitsus, esindajad: T. Materne ja C. Pochet,
  - Tšehhi valitsus, esindajad: M. Smolek ja J. Vláčil,
  - Taani valitsus, esindajad: V. Pasternak Jørgensen ja C. Thorning,
  - Saksamaa valitsus, esindajad: T. Henze, N. Graf Vitzthum ja A. Wiedmann,
  - Eesti valitsus, esindajad: M. Linntam ja N. Grünberg,
  - Poola valitsus, esindaja: K. Pawłowska,
  - Ühendkuningriigi valitsus, esindaja: L. Christie, keda abistas *barrister* G. Facenna,
  - Euroopa Komisjon, esindajad: C. Tufvesson ja G. Wils,
- olles 12. detsembri 2013. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,
on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus käsitleb küsimust, kuidas tõlgendada ELTL artiklit 20, ELTL artikli 21 lõiget 1 ja ELTL artiklit 45 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2004. aasta direktiivi 2004/38/EÜ, mis käsitleb Euroopa Liidu kodanike ja nende pereliikmete õigust liikuda ja elada vabalt liikmesriikide territooriumil ning millega muudetakse määrust (EMÜ) nr 1612/68 ja tunnistatakse kehtetuks direktiivid 64/221/EMÜ, 68/360/EMÜ, 72/194/EMÜ, 73/148/EMÜ, 75/34/EMÜ, 75/35/EMÜ, 90/364/EMÜ, 90/365/EMÜ ja 93/96/EMÜ (ELT L 158, lk 77; ELT eriväljaanne 05/05, lk 46), sätteid.
- 2 Eelotsusetaotlus esitati kahe kohtuvaidluse raames, mis toimuvad Minister voor Immigratie, Integratie en Asiel (sisserände, integratsiooni ja varjupaigaküsimuste minister, edaspidi „minister”) ja Madalmaade kodakondsusega Euroopa Liidu kodaniku kolmanda riigi kodanikest pereliikmete S. ja G. vahel seoses ministri keeldumisega väljastada nimetatud isikutele tunnistus selle kohta, et nad viibivad seaduslikult Madalmaade territooriumil liidu kodaniku pereliikmena.

Õiguslik raamistik

Direktiiv 2004/38

- 3 Direktiivi 2004/38 artikkel 2 „Mõisted” näeb ette

„Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid:

- 1) *liidu kodanik* – isik, kellel on mõne liikmesriigi kodakondsus;
- 2) *pereliige*:
  - a) abikaasa;

[...]

d) ülalpeetavad ülenejad lähisugulased ja [...] abikaasa [...] vahetult ülenejad sugulased;

3) *vastuvõttev liikmesriik* – liikmesriik, kuhu liidu kodanik oma vaba liikumise ja elamise õiguse kasutamiseks liigub.”

4 Direktiivi artikkel 3 „Soodustatud isikud” näeb lõikes 1 ette:

„Käesolevat direktiivi kohaldatakse kõikide liidu kodanike suhtes, kes liiguvad liikmesriiki või elavad liikmesriigis, mille kodanikud nad ei ole, ja nende artikli 2 punktis 2 määratletud pereliikmete suhtes, kes on nendega kaasas või ühinevad nendega.”

5 Direktiivi 2004/38 artikkel 6 sätestab:

„1. Liidu kodanikel on õigus elada teise liikmesriigi territooriumil kuni kolm kuud [...].

2. Lõike 1 sätteid kohaldatakse ka nende liidu kodanikuga kaasas olevate või ühinevate pereliikmete suhtes, kes ei ole liikmesriigi kodanikud, kuid kellel on kehtiv pass.”

6 Direktiivi 2004/38 artikli 7 lõiked 1 ja 2 on sõnastatud järgmiselt:

„1. Kõikidel liidu kodanikel on õigus elada teise liikmesriigi territooriumil kauem kui kolm kuud, kui:

a) nad tegutsevad vastuvõttvas liikmesriigis töötajate või füüsilisest isikust ettevõtjatena või
b) neil on enda ja oma pere jaoks piisavalt vahendeid, et mitte koormata oma elamisperioodi ajal vastuvõtva liikmesriigi sotsiaalabisüsteemi ja neil on vastuvõtva liikmesriigi üldine ravikindlustus või

c)

— nad on kantud mõne sellise era- või avalik-õigusliku õppeasutuse nimekirja, mis on vastuvõttvas liikmesriigis akrediteeritud või mida rahastatakse selle riigi õigusaktide või haldustavade põhjal, ja nende peamiseks eesmärgiks on õpingud, sealhulgas tööalane koolitus, ning

— neil on vastuvõtva liikmesriigi üldine ravikindlustus ja nad kinnitavad asjaomasele liikmesriigi asutusele avalduses või mõnes muus enda valitud dokumendis, et neil on enda ja oma pereliikmete jaoks piisavalt vahendeid, et mitte koormata oma elamisperioodi ajal vastuvõtva liikmesriigi sotsiaalabisüsteemi, või

d) nad on punktides a, b või c nimetatud tingimustele vastava liidu kodaniku pereliikmed, kes on temaga kaasas või ühinevad temaga.

2. Lõikes 1 ettenähtud elamisõigus laieneb ka pereliikmetele, kes ei ole liikmesriigi kodanikud, kuid kes on liidu kodanikuga vastuvõttvas liikmesriigis kaasas või ühinevad temaga, kui kõnealune liidu kodanik vastab lõike 1 punktides a, b või c nimetatud tingimustele.”

7 Direktiivi artikli 10 lõige 1 näeb ette, et „[l]iidu kodanike pereliikmete elamisõigust, kes ei ole liikmesriigi kodanikud, tõendatakse dokumendi „Liidu kodaniku pereliikme elamisluba” väljaandmisega hiljemalt kuue kuu jooksul alates taotluse esitamise kuupäevast”.

8 Direktiivi artikli 16 lõiked 1 ja 2 näevad ette:

„1. Liidu kodanikud, kes on elanud vastuvõtvast liikmesriigis seaduslikult ja pidevalt viis järjestikust aastat, saavad seal alalise elamisõiguse. [...]

2. Lõiget 1 kohaldatakse ka nende pereliikmete suhtes, kes ei ole liikmesriigi kodanikud, kuid on koos liidu kodanikuga elanud vastuvõtvast liikmesriigis seaduslikult ja pidevalt viis järjestikust aastat.”

Madalmaade õigus

9 Direktiivi 2004/38 sätteid võeti Madalmaade õigusesse üle 23. novembri 2000. aasta välismaalaste seaduse (Vreemdelingenwet, *Staatsblad*, edaspidi „*Stb.*”, 2000, nr 495) ning 2000. aasta välismaalaste määrusega (Vreemdelingenbesluit 2000, *Stb.* 2000, nr 497).

10 Välismaalaste seaduse artikkel 1 näeb ette:

„Käesoleva seaduse ja selle alusel vastuvõetud normide raames kasutatakse alljärgnevat mõistet:

[...]

e. ühenduse kodanikud:

1° Euroopa Liidu liikmesriikide kodanikud, kellel on Euroopa Ühenduse asutamislepingu alusel õigus teise liikmesriigi territooriumile siseneda ja seal elada;

2° punktis 1 nimetatud isikute pereliikmed, kes on kolmanda riigi kodanikud ja kellel on Euroopa Ühenduse asutamislepingu rakendamiseks antud aktide alusel õigus liikmesriigi territooriumile siseneda ja seal elada;

[...]”

11 Selle seaduse artikkel 8 näeb ette:

„Välismaalane elab seaduslikult Madalmaades üksnes järgmistel juhtudel:

[...]

e. tegemist on ühenduse kodanikuga, kes elab Madalmaades Euroopa Ühenduse asutamislepingu või Euroopa Majanduspiirkonna lepingu alusel kehtestatud normide alusel; [...]”

12 Sama seaduse artikli 9 lõike 1 kohaselt väljastab minister liidu õiguse alusel seaduslikult Madalmaade territooriumil elavale välismaalasele riigi territooriumil seaduslikku elamist tõendava dokumendi (edaspidi „seaduslikult elamise tõend”).

Põhikohtuasjad ja eelotsuse küsimused

S. olukord

13 S. on Ukraina kodanik. Ta on seisukohal, et liidu õiguse kohaselt peaks tal olema võimalik elada koos oma väimehega (edaspidi „S.-i viiteisik”), kes on Madalmaade kodanik. S. avaldas põhikohtumenetluse raames, et ta hoolitseb oma lapselapse eest, kes on S.-i viiteisiku poeg.

- 14 S.-i viiteisik, kes elab Madalmaades, töötab alates 1. juunist 2002 selles liikmesriigis asuva tööandja juures ning veedab 30% oma nädalast Belgia ärireiside ettevalmistamiseks ja sooritamiseks. S.-i viiteisik käib sel moel Belgias vähemalt ühe korra nädalas.
- 15 Staatssecretaris van Justitie (justiitsasjade riigisekretär) jättis 26. augusti 2009. aasta otsusega rahuldamata seaduslikult elamise tõendi taotluse, mille S. esitas.
- 16 Minister luges 16. novembri 2009. aasta otsusega põhjendamatuks vaide, mille S. esitas selle otsuse peale.
- 17 Rechtbank 's-Gravenhage tunnistas 25. juuni 2010. aasta otsusega põhjendamatuks kaebuse, mille S. esitas 16. novembri 2009. aasta otsuse peale.
- 18 S. esitas selle kohtuotsuse peale Raad van State'le apellatsioonkaebuse.

G. olukord

- 19 G. on Peruu kodanik ning ta abiellus 6. märtsil 2009 Madalmaade kodanikuga (edaspidi „G. viiteisik”). G. väitis põhikohtumenetluse raames, et tal on G. viiteisikuga tütar ning et lisaks sellele on tal poeg, kes on G. viiteisikuga moodustatud pere liige.
- 20 G. viiteisik elab Madalmaades ning töötab alates 2003. aastast Belgias asuva ettevõtte juures. Selle töö raames käib nimetatud isik iga päev Madalmaade ja Belgia vahet.
- 21 Staatssecretaris van Justitie jättis 1. detsembri 2009. aasta otsusega rahuldamata seaduslikult elamise tõendi taotluse, mille G. esitas. Minister luges 12. juuli 2010. aasta otsusega põhjendamatuks vaide, mille G. esitas selle otsuse peale.
- 22 Rechtbank 's-Gravenhage rahuldab 28. juuni 2011. aasta otsusega kaebuse, mille G. esitas 12. juuli 2010. aasta otsuse peale, tühistas selle otsuse ning kohustas ministrit võtma vastu uue otsuse, võttes arvesse selles kohtuotsuses esitatud kaalutlusi.
- 23 Minister esitas selle kohtuotsuse peale apellatsioonkaebuse eelotsusetaotluse esitanud kohtule.

Eelotsuse küsimused

- 24 Kuivõrd S. ja G. on liidu kodaniku pereliikmed direktiivi 2004/38 artikli 2 punkti 2 tähenduses, tekkis eelotsusetaotluse esitanud kohtul esiteks küsimus, kas see direktiiv annab neile õiguse elada oma pereliikmest liidu kodaniku kodakondsusjärgses liikmesriigis.
- 25 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu sõnul on mõeldav, et direktiivi 2004/38 artikli 3 lõikes 1 kasutatud sõnaga „liiguvad” peetakse silmas seda, kui liikmesriiki, mis ei ole asjaomase liidu kodaniku kodakondsusjärgne liikmesriik, elama asumata minnakse sinna ja tullakse sealt tagasi. Samuti on tema sõnul mõeldav, et sama artikli 3 lõikes 1 kasutatud sõnadega „ühinevad nendega” peetakse silmas seda, kui liidu kodanikuga ühinetakse liikmesriigis, mille kodanik ta on.
- 26 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib siiski, et direktiivi 2004/38 muud sätted, eeskätt artikli 6 lõige 1 ning artikli 7 lõike 1 punkt a ja lõige 2, näivad välistavat sellise tõlgenduse, sest need kasutavad sõnaselgelt mõisteid „tei[ne] liikmesrii[k]” ja „vastuvõt[tev] liikmesrii[k]” selle liikmesriigi tähistamiseks, kellelt võib taotleda elamisõigust. 5. mai 2011. aasta otsus kohtuasjas C-434/09: McCarthy (EKL 2011, lk I-3375) kinnitab tema arvates, et nimetatud artiklid 6 ja 7 reguleerivad liidu kodaniku õiguslikku olukorda liikmesriigis, mille kodanik ta ei ole.

- 27 Eelotsusetaotluse esitanud kohus tuletab seejärel meelde, et 7. juuli 1992. aasta otsusest kohtuasjas C-370/90: Singh (EKL 1992, lk I-4265) ja 11. detsembri 2007. aasta otsusest kohtuasjas C-291/05: Eind (EKL 2007, lk I-10719) tuleneb, et kui liikmesriigi kodanik on kasutanud oma õigust vabalt liikuda, siis peavad tema tagasipöördumisel oma päritoluliikmesriiki olema tema abikaasal vähemalt samad riiki sisenemise ja seal elamise õigused kui need, mis tal oleksid liidu õiguse alusel juhul, kui asjaomane liidu kodanik otsustaks siseneda muusse liikmesriiki ja seal elada. Eelotsusetaotluse esitanud kohtul on siiski kahtlusi seoses sellega, kas see kohtupraktika on kohaldatav selliste olukordade suhtes, nagu on kõne all põhikohtuasjades. Ta rõhutab selles osas, et asjaomased kolmanda riigi kodanikud ei elanud eelnevalt liidu õiguse alusel oma vastava viiteisikuga koos liikmesriigis, mille kodanikud need viiteisikud ei ole.
- 28 Eelotsusetaotluse esitanud kohus viitab lisaks 11. juuli 2002. aasta otsusele kohtuasjas C-60/00: Carpenter (EKL 2002, lk I-6279), milles Euroopa Kohus asus seisukohale, et arvestades põhiõigust perekonnaelu austamisele, võib ELTL artikliga 56 olla vastuolus, kui teenuseosutaja päritoluliikmesriik, kus on ka selle teistes liikmesriikides asuvatele teenusesaajatele teenuseid osutava isiku elukoht, keeldub andmast teenuseosutaja kolmanda riigi kodanikust abikaasale oma territooriumil elamise luba. Ta rõhutab siiski, et erinevalt eespool viidatud kohtuotsuse Carpenter aluseks olnud kohtuasjast ei ole põhikohtuasjades tegemist mitte liidu kodanikega, kes osutavad piiriüleseid teenuseid sellest liikmesriigist, mille kodanikud nad on, vaid töötajatega, kes käivad oma kutsealase tegevuse raames teises liikmesriigis.
- 29 Lõpetuseks on eelotsusetaotluse esitanud kohtul 8. märtsi 2011. aasta otsusele kohtuasjas C-34/09: Ruiz Zambrano (EKL 2011, lk I-1177) ja 15. novembri 2011. aasta otsusele kohtuasjas C-256/11: Dereci jt (EKL 2011, lk I-11315) viidates kahtlusi, kas sellistele kolmanda riigi kodanikele, nagu on kõne all põhikohtuasjades, sai anda elamisõiguse ELTL artikli 20 ja ELTL artikli 21 lõike 1 alusel.
- 30 Neil asjaoludel otsustas Raad van State menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:
- „1. Kas kolmanda riigi kodanikul, kes on sellise liidu kodaniku pereliige, kes elab selles liikmesriigis, mille kodanik ta on, kuid kes selles liikmesriigis asuva tööandja heaks töötades sõidab regulaarselt teise liikmesriiki, on [S.-i puudutava] põhikohtuasja asjaoludel liidu õigusest tulenev õigus riigis elada?
2. Kas kolmanda riigi kodanikul, kes on sellise liidu kodaniku pereliige, kes elab selles liikmesriigis, mille kodanik ta on, kuid töötab teises liikmesriigis selles teises liikmesriigis asuva tööandja juures, on [G.-d puudutava] põhikohtuasja asjaoludel liidu õigusest tulenev õigus riigis elada?”

Eelotsuse küsimused

Sissejuhatavad märkused

- 31 Eelotsusetaotluses esitatud küsimused ei viita ühelegi konkreetsele sättele, mille tõlgendamine oleks vajalik, selleks et eelotsusetaotluse esitanud kohus saaks teha põhikohtuasjades otsuse. Nimetatud küsimused viitavad üksnes üldiselt liidu õigusele.
- 32 Arvestades eelotsusetaotluses esitatud selliste täpsustustega, nagu on ära toodud käesoleva kohtuotsuse punktides 24–29, tuleb küsimusi siiski mõista nii, et nendega soovitakse sisuliselt teada saada, kas direktiivi 2004/38 sätteid ja ELTL artiklit 20, ELTL artikli 21 lõiget 1 ja ELTL artiklit 45 tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus, kui liikmesriik keeldub andmast elamisõigust kolmanda riigi

kodanikule, kes on liidu kodaniku pereliige direktiivi 2004/38 artikli 2 punkti 2 tähenduses, olukorras, kus nimetatud liidu kodanikul on asjaomase liikmesriigi kodakondsus ja ta elab selles samas riigis, kuid käib oma kutsealase tegevuse raames korrapäraselt teises liikmesriigis.

Direktiivi 2004/38 tõlgendamine

- 33 Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt ei kujuta direktiiviga 2004/38 kolmanda riigi kodanikele antud õigused endast nende kodanike isiklike õigusi, vaid tuletatud õigusi, mille nad on omandanud tulenevalt liidu kodaniku pereliikme staatusest selle direktiivi artikli 2 punkti 2 tähenduses (vt eespool viidatud kohtuotsus McCarthy, punkt 42; eespool viidatud kohtuotsus Dereci jt, punkt 55, ja 8. mai 2013. aasta otsus kohtuasjas C-87/12: Ymeraga ja Ymeraga-Tafarshiku, punkt 31).
- 34 Kuid nagu tuleneb täna kohtuasjas C-456/12: O. ja B. tehtud otsuse punktidest 37–43, annavad direktiivi 2004/38 sätted liidu kodanikule isikliku elamisõiguse ja tema pereliikmetele tuletatud elamisõiguse üksnes siis, kui nimetatud liidu kodanik kasutab oma õigust vabalt liikuda, asudes elama liikmesriiki, mille kodanik ta ei ole. Nii ei saa selle direktiivi sätted olla aluseks liidu kodaniku pereliikmest kolmanda riigi kodaniku tuletatud elamisõigusele liikmesriigis, mille kodakondsus liidu kodanikul on.
- 35 Eelnevast tuleneb, et direktiivi 2004/38 sätteid tuleb tõlgendada nii, et nendega ei ole vastuolus, kui liikmesriik keeldub sellistel asjaoludel, nagu on kõne all põhikohtuasjades, tunnustamast sellise liidu kodaniku pereliikmest kolmanda riigi kodaniku tuletatud elamisõigust, kes elab oma kodakondsusjärgses liikmesriigis.

ELTL artikli 45 tõlgendamine

- 36 Eelotsusetaotluse esitanud kohus soovib järgmiseks teada saada, kas kolmanda riigi kodanik võib kummaski põhikohtuasjas tugineda ELTL artiklist 45 tulenevale elamisõigusele. Ta viitab selles osas eespool viidatud kohtuotsusele Carpenter.
- 37 Selles osas tuleb meenutada, et eespool viidatud kohtuotsuse Carpenter punktis 46 sedastas Euroopa Kohus, et arvestades põhiõigust perekonnaelu austamisele, on ELTL artikliga 56 vastuolus, kui niisuguses olukorras nagu see, mille alusel tehti nimetatud kohtuotsus, keeldub teenuseosutaja päritoluliikmesriik, kus on ka selle teistes liikmesriikides asuvatele teenusesaajatele teenuseid osutava isiku elukoht, andmast teenuseosutaja kolmanda riigi kodanikust abikaasale oma territooriumil elamise luba.
- 38 Seoses põhikohtuasjades kõne all olevate olukordadega tuleb märkida, et G.-d puudutavas kohtuasjas töötab liidu kodanik äriühingu juures, mis ei asu liikmesriigis, kus see kodanik elab. S.-i puudutavas kohtuasjas käib liidu kodanik oma kutsealase tegevuse raames korrapäraselt liikmesriigis, kus ta ei ela, ehkki äriühing, mis on tema tööandja, asub tema elukohajärgses liikmesriigis.
- 39 Liidu kodanikud, kes on S.-i ja G. viiteisiku olukorras, kuuluvad ELTL artikli 45 kohaldamisalasse. Nimelt kuuluvad selle sätte kohaldamisalasse kõik liidu kodanikud, kes töölepingu raames tegelevad kutsealase tegevusega liikmesriigis, kus nad ei ela (vt selle kohta 21. veebruari 2006. aasta otsus kohtuasjas C-152/03: Ritter-Coulais, EKL 2006, lk I-1711, punkt 31; 18. juuli 2007. aasta otsus kohtuasjas C-212/05: Hartmann, EKL 2007, lk I-6303, punkt 17, ja 16. aprilli 2013. aasta otsus kohtuasjas C-202/11: Las, punkt 17).
- 40 Tõlgendus, mille Euroopa Kohus andis ELTL artiklile 56 eespool viidatud kohtuasjas Carpenter, on ülekantav ELTL artiklile 45. Nimelt võib töötajate õiguse vabalt liikuda kasuliku mõju huvides olla nõutav, et liidu kodanikust töötaja pereliikmest kolmanda riigi kodanikule antakse tuletatud elamisõigus liikmesriigis, mille kodakondsus liidu kodanikul on.

- 41 Kuid sellise tuletatud elamisõiguse eesmärk ja põhjendus tuginevad tõdemusele, et sellise õiguse tunnustamata jätmine riivab EL toimimise lepinguga tagatud põhivabaduste teostamist (vt selle kohta 8. novembri 2012. aasta otsus kohtuasjas C-40/11: lida, punkt 68; eespool viidatud kohtuotsus Ymeraga ja Ymeraga-Tafarshiku, punkt 35, ning 10. oktoobri 2013. aasta otsus kohtuasjas C-86/12: Alokpa jt, punkt 22).
- 42 Seega on eelotsusetaotluse esitanud kohtu ülesanne kontrollida, kas mõlemas põhikohtuasjas kõne all olevas olukorras on asjaomasele liidu kodaniku pereliikmest kolmanda riigi kodanikule tuletatud elamisõiguse andmine vajalik selleks, et tagada liidu kodanikule ELTL artikliga 45 tagatud põhivabaduse tegelik teostamine.
- 43 Selles osas võib asjaolu, millele eelotsusetaotluse esitanud kohus viitab ja mis seisneb selles, et asjaomane kolmanda riigi kodanik hoolitseb liidu kodaniku lapse eest, kujutada endast eespool viidatud kohtuotsusest Carpenter tulenevalt asjakohast elementi, mida eelotsusetaotluse esitanud kohus peab võtma arvesse selle hindamisel, kas sellele kolmanda riigi kodanikule elamisõiguse andmisest keeldumine võib mõjutada asjaomast liidu kodanikku mitte tegelikult kasutama ELTL artiklist 45 tulenevaid õigusi. Sellegipoolest on oluline märkida, et kui eespool viidatud kohtuotsuses Carpenter käsitati otsustavana asjaolu, et asjaomase lapse eest hoolitses liidu kodaniku pereliikmest kolmanda riigi kodanik, oli kõnealuses kohtuasjas lapse eest hoolitseja liidu kodaniku abikaasa. Seega ei piisa ainuüksi asjaolust, et võib näida soovitav, et lapse eest hoolitseks selline kolmanda riigi kodanik, kes on liidu kodaniku abikaasa otsene üleneja, iseenesest sellise pärssiva laadi tuvastamiseks.
- 44 Eelnevast tuleneb, et ELTL artiklit 45 tuleb tõlgendada nii, et see annab liidu kodaniku kolmanda riigi kodanikust pereliikmele tuletatud õiguse elada liikmesriigis, mille kodakondsus liidu kodanikul on, olukorras, kus nimetatud liidu kodanik elab viimati nimetatud riigis, kuid käib korrapäraselt teises liikmesriigis töötajana selle sätte tähenduses, kui sellise elamisõiguse andmisest keeldumine mõjutab asjaomast töötajat mitte tegelikult kasutama ELTL artiklist 45 tulenevaid õigusi; viimati nimetatud asjaolu peab kontrollima siseriiklik kohus.
- 45 Neil asjaoludel ei ole enam vaja tõlgendada ELTL artiklit 20 ja ELTL artikli 21 lõiget 1. Viimati nimetatud sätted, milles on üldiselt sätestatud iga liidu kodaniku õigus vabalt liikuda ja elada liikmesriikide territooriumil, leiavad nimelt seoses töötajate vaba liikumisega konkreetsema väljenduse ELTL artiklis 45 (vt 4. juuli 2013. aasta otsus kohtuasjas C-233/12: Gardella, punkt 38 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 46 Arvestades kõiki eeltoodud kaalutlusi, tuleb esitatud küsimustele vastata järgmiselt:
- direktiivi 2004/38 sätteid tuleb tõlgendada nii, et nendega ei ole vastuolus, kui liikmesriik keeldub andmast elamisõigust liidu kodaniku pereliikmest kolmanda riigi kodanikule, kui nimetatud liidu kodanikul on asjaomase liikmesriigi kodakondsus ja ta elab selles samas riigis, kuid käib oma kutsealase tegevuse raames korrapäraselt teises liikmesriigis;
  - ELTL artiklit 45 tuleb tõlgendada nii, et see annab liidu kodaniku kolmanda riigi kodanikust pereliikmele tuletatud õiguse elada liikmesriigis, mille kodakondsus liidu kodanikul on, olukorras, kus nimetatud liidu kodanik elab viimati nimetatud riigis, kuid käib korrapäraselt teises liikmesriigis töötajana selle sätte tähenduses, kui sellise elamisõiguse andmisest keeldumine mõjutab asjaomast töötajat mitte tegelikult kasutama ELTL artiklist 45 tulenevaid õigusi; viimati nimetatud asjaolu peab kontrollima siseriiklik kohus.

Kohtukulud

- 47 Et põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (suurkoda) otsustab:

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2004. aasta direktiivi 2004/38/EÜ, mis käsitleb Euroopa Liidu kodanike ja nende pereliikmete õigust liikuda ja elada vabalt liikmesriikide territooriumil ning millega muudetakse määrust (EMÜ) nr 1612/68 ja tunnistatakse kehtetuks direktiivid 64/221/EMÜ, 68/360/EMÜ, 72/194/EMÜ, 73/148/EMÜ, 75/34/EMÜ, 75/35/EMÜ, 90/364/EMÜ, 90/365/EMÜ ja 93/96/EMÜ, sätteid tuleb tõlgendada nii, et nendega ei ole vastuolus, kui liikmesriik keeldub andmast elamisõigust liidu kodaniku pereliikmest kolmanda riigi kodanikule, kui nimetatud liidu kodanikul on asjaomase liikmesriigi kodakondsus ja ta elab selles samas riigis, kuid käib oma kutsealase tegevuse raames korrapäraselt teises liikmesriigis.

ELTL artiklit 45 tuleb tõlgendada nii, et see annab liidu kodaniku kolmanda riigi kodanikust pereliikmele tuletatud õiguse elada liikmesriigis, mille kodakondsus liidu kodanikul on, olukorras, kus nimetatud liidu kodanik elab viimati nimetatud riigis, kuid käib korrapäraselt teises liikmesriigis töötajana selle sätte tähenduses, kui sellise elamisõiguse andmisest keeldumine mõjutab asjaomast töötajat mitte tegelikult kasutama ELTL artiklist 45 tulenevaid õigusi; viimati nimetatud asjaolu peab kontrollima siseriiklik kohus.

Allkirjad